

Ársins Vitonarfróðu – kapping fyri skúlaflokkar

Granskingarráðið og Námskipa í sambandi við Vísindavøkuna fyri granskarakapping fyri skúlaflokkar í miðdeild og hádeild. Kappingin kallast **Ársins Vitonarfróðu** og er skipað við íblástri frá eini norskari kapping, ið nevnist Nysgjerrigper.

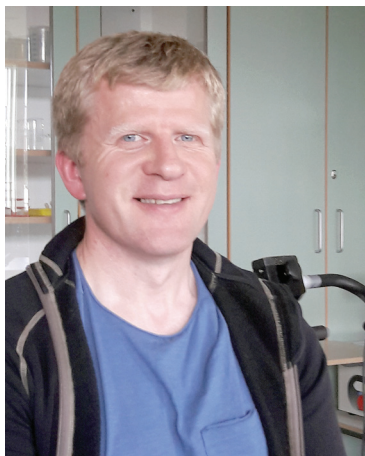
Endamálið er at geva skúlum og næmingum møguleika at arbeiða sum granskarar: At orða ein spurdóm, at finna fram til nakrar hypotesur og síðani at kanna málið við at savna inn tilfar og gera royndir. At enda skulu úrslitini lýsast, og onnur skulu kunnast.

Frágreiðingar um granskingarverkætlanirnar skulu sendast Granskingarráðnum. Ein fólkaskúlalærari, ein granskari, eitt umboð fyri Námskipa og eitt umboð fyri Granskingarráðið fara at lesa allar frágreiðingarnar og gera av, hvør vinnur kappingina. Flokkurin, sum vinnur, fær virðisløn á 5000 kr., heiðurin at nevna seg **Ársins Vitonarfróðu** og ein túr í náttúruna við tveimum granskarum at síggja okkurt forvitnisligt.

Vinnarin verður kunngjørdur á Vísindavøkuni 29. september kl. 13.

Verða akvariufiskar meira ófriðarlígr, tá ljósið verður tendrað?

Jacob Eli Olsen hevur drúgvur royndir sum lærari í náttúruvísindaligum lærugreinum

hvat fer at koma burtúr kanningunum, og hvørjar tankar hetta fer at vekja hjá næmingunum.

– Næmingarnir eru ikki vanir við at eftirkanna hypotesur ella uppáhald, men hetta er nakað, tey kunnu læra nógv av.

– Vísindi eru ikki høgt í metum í føroyska samfelagnum. Vit hava alt ov nógv dømir um, at pástandir verða settir fram uttan at nakað prógv fyri, um hald er í tí, sum verður sagt. Vit síggja hetta ferð eftir ferð í politisku skipanini, har til dømis pástandir verða tiknir fram um granskingarúrslit hjá fiskifrøðingum.

– Um vit skulu broyta hetta, mugu vit byrja við børnunum og læra tey ikki at trúgva øllum, men heldur hugsa sjálvi og eftirkanna tað, sum tey hoyra. Hetta eri eg spentur uppá at fara at tosa við næmingarnar um, tá vit eru liðug við hetta arbeiðið, sigur Jacob Eli.

Forvitnið hvørur

Næmingarnir seta seg saman í bólkar at orða hypotesur og kjakast um granskingarhættir. Tey flestu síggja út til at tíma væl, men nakrir

Hildur, Barbara og Lilja fyrrireika granskingarverkætlan um akvariufiskar

næmingar tykjast ikki rættiliga vita, hvat tey skulu gera.

– Av teimum 40 næmingunum í 7. flokki eru umleið 30 komnir væl í gongd við arbeiðið. Hjá nøkrum er hetta rættiliga trupult, tí hesin máttin at arbeiða uppá vikur nógv frá tí, tey vanliga gera. Men tað eru eisini nakrir næmingar, sum tíma betur hetta enn vanligu undirvísingina, tá tað er bókin, sum stýrir, sigur Jacob Eli.

Jacob Eli hevur verið lærari í 17 ár. Hann hevur sergreinir í alis- og evnafrøði og støddfrøði og undirvísir eisini í lívfrøði og landafrøði.

– Børnini eru øðiliga forvitin, tá tey byrja í skúla. Í teimum smáu flokkunum havi eg millum annað sett eplir niður við børnunum, og tá eru tey so spent, at tey liggja fram eftir rommum og kappast um

at síggja, hvat kemur undan bókunum.

– Forvitnið hjá børnunum dalast skjótt, og tað er ikki so lægt, tí tey mæta sjáldan hesum arbeiðsháttinum, tá tey gerast eldri. Tey gevast við at gera kanningar sjálvi, og tað er trupult at byrja aftur, tá tey koma upp í teir hægri flokkarnar, sigur hann.

Tríggjar gentur hava valt eitt meira ítøkiligt granskingarevni. Barbara, Hildur og Lilja hava sett sær fyri at kanna, hvussu el ávirkar fiskarnar í akvariinum í lívfrøðistovuni. Tær ætla sær at gera royndir við at slökkja og tendra ljósið og pumpuna fyri at vita, um fiskarnir verða meira friðarlígr ella ófriðarlígr av hesum.

“Vit undrast á, hvussu ljós ávirkar akvariufiskar” hava tær skrivað sum útgangsstøði fyri granskingar-

verkætlanini. Og um háttin, ið tær ætla at brúka at fáa greið á hesum, skriva tær, at “Ætlan okkara er at slökkja ljósið og tendra aftur”.

– Hetta er ein sera greið granskingarverkætlan. Tær hava gjørt sær fleiri smáar hypotesur, sum tær kunnu eftirkanna og fáa ítøkilig svar uppá. Tær hava møguleika fyri bæði at gera sínar egnu mátingar og at spyrja onnur, ið hava fingist nógv við akvariufiskar.

– Hesar genturnar hava í størri mun enn fleiri onnur varðveitt evnini at undrast og hugin at kanna. Tað síggja vit serliga hjá næmingum, sum eru skótar ella hava líknandi frítíðartriv, ella sum eru uppvaksin í onkrari minni bygd, sigur Jacob Eli.

Royndir stýra

Tær nógvu royndirnar, ið næming-

arnir í fólkaskúlanum skulu til, fáa ein stóran part av skyldini fyri, at næmingarnir missa sitt náttúrliga forvitnið.

– Serliga landsroyndirnar í 4. og 6. flokki fylla nógv í undirvísingini. Næmingarnir verða mettir eftir, hvussu væl teir megna at svara fakligum náttúruvísindaligum spurningum, hóast tað í námsætlanini stendur, at skúlin bæði skal menna stóðisfórleikar og fakligar fôrleikar hjá næmingunum.

– Lærarar tora ikki at brúka tíð uppá at læra næmingar at kanna og granska, tí teir fôrleikarnir síggjast ikki aftur í landsroyndunum. Men samfelagið hevur brúk fyri fólki við fôrleikum at skapa og granska, tí tað er í stóran mun tey, ið skapa framburð í landinum, sigur Jacob Eli.

Tað krevur meira av lærarunum at lata næmingarnar arbeiða sjálvstøðugt við egnum kanningum.

– Tað er truplari hjá mær at tilrættisleggja undirvísingina, tá næmingarnir sjálvir skulu arbeiða við kanningum, tí eg veit ikki frammanundan, hvat fer at henda. Tá er gott at hava aðrar lærarar at arbeiða saman við, so vit í felag kunnu fram til, hvussu vit gera.

– Tá vit gera kanningar í skúlanum, biðja vit vanligu næmingarnar kanna okkurt og siga, hvat úrslit teir koma til. Granskarar arbeiða við at seta fram hypotesur og eftirkanna tær. Tað er ein arbeiðsháttur, ið er fullkomiliga fremmandur í skúlanum. Men eg eri bilsin um, hvussu væl næmingarnir hava tikið ímóti hesum arbeiðsháttinum. Tær síggja, at hetta er nakað, teir kunnu brúka, til at kanna, um tað, teir halda um ymiskt, er rætt ella ikki, sigur Jacob Eli.